

3X Zo begeleid je

Er zijn allerlei sensopathische bakken in de groep te vinden, zoals de zandtafel, watertafel en tegenwoordig ook onder de nieuwe term: de Tuff Tray. Maar wat betekent dit materiaal voor de begeleiding door de professional (leerkracht, assistent, ondersteuner of pedagogisch medewerker)?

In de zandtafel, watertafel of Tuff Tray is van alles mogelijk met verschillende materialen. Zand en/of water (en klei) horen altijd aangeboden te worden. Veel kinderen doen namelijk te weinig ervaring op met deze materialen waarbij ze met hun handen er doorheen gaan: kneden en knijpen, met koude en warme materialen. Met sensopathische materialen staan zintuigelijke ervaringen met ongevormde materialen centraal (Vleugel-Ruissen, 2012). Naast deze materialen bied je gedurende het hele schooljaar een veelvoud aan variaties aan, zoals schuimend sop, ijsblokjes, stro, grind, schelpen, gekleurde rijst, (scheer)schuim, aarde, confetti, droge bonen enzovoort. Het materiaal kan eindeloos variëren en nodigt uit tot verschillende sensomotorische activiteiten. Maar hoe bouw je deze variatie op en welke begeleiding is dan nodig van de professional? Er zijn hierin drie fases te definiëren: verkennen en observeren, handelend spel en symbolisch spel.

1

VERKENNEN EN OBSERVEREN

Om goed te zien wat een kind of kinderen van je nodig hebben, is het belangrijk om eerst eens goed te kijken/te observeren hoe de kinderen reageren op het materiaal, welke handelingen ze uitvoeren, hoe hun motoriek en zintuigen worden ingezet. Er zijn kinderen die heel voorzichtig kennismaken met het materiaal. Het gevoel of de geur van het materiaal kan voor hen onbekend, onwennig of overweldigend zijn. Dit zie je soms bij vingerverf of scheerschuim. Eerst kijken zij naar de andere kinderen wat de bedoeling is. Kijken en afkijken is ook onderzoeken wat ze ermee kunnen doen, daarna volgt het zelf onderzoeken van het materiaal door te doen. Doe als professional ook mee en doe voor!

De kinderen hebben van jou als professional nodig om te zien dat het materiaal veilig is en ze moeten het vertrouwen krijgen dat dit materiaal oké is: je mag vies worden, het is niet gevaarlijk. Het gevoel van 'niet vies mogen worden' kan vanuit

sensopathisch spel

het kind zelf komen of opgelegd zijn door de omgeving. De tactiele afkeer van bepaalde materialen is niet in een keer verdwenen. Geef de kinderen de tijd om het materiaal te verkennen en te ontdekken. Vogelzand door de vingers laten glijden en zand met water kan gekneet worden. Ga samen met de kinderen het materiaal verkennen en benoem wat je voelt: geef taal aan je handelen. Benoem wat je voelt, wat je doet en wat je de kinderen ziet doen. Taal ondersteunt de ervaring en beleving van de kinderen. Koud water voelt anders dan warm water, aarde voelt anders dan zand en grof grind is weer anders dan glassteentjes. Kinderen leren wat ruw aanvoelt en wat zacht, welk materiaal zwaar is of juist heel licht. Ook moeten de vingers en handen bij het ene materiaal harder werken dan bij het andere materiaal. Denk bijvoorbeeld aan twee vingers en de duim die een steentje proberen te pakken, dat gaat heel anders dan bij het pakken van een wattenbolletje. Er zijn ook kinderen die juist met hun hele lichaam willen beleven en er het liefst in zitten of liggen en bijvoorbeeld zand over zich heen gooien. Met hun handen door waterparels of vogelzand gaan, kan heel fijn aanvoelen. Laat ze het beleven. Laat ze het materiaal verkennen. Jij bent in

deze fase de observator en jij verkent wat er gebeurt. Wat zie je het kind doen en wanneer sluit je aan? Belangrijk is hierin volgend te zijn; je spiegelt als het ware de handelingen van de kinderen. Loop niet te snel vooruit en voeg niet te snel andere materialen toe.

Er zijn professionals die veelal ergens een opdracht of eindproduct aan willen koppelen. Dat is in deze fase helemaal nog niet de bedoeling. Volg het proces en geef de kinderen de tijd om aan het materiaal te wennen.

2

HANDELEND SPELEN

Zodra de kinderen gewend zijn aan de materialen komt de volgende fase en gaan ze handelend spelen met deze materialen. Misschien willen ze er materialen bij, zoals plankjes of een graafmachine? Of stro bij het zand, of grind in het water? Laat de kinderen hiermee manipuleren, er ontstaat vanzelf spel. Ook in deze fase verken je eerst wat er gebeurt en probeer je erna te verbinden. Door je observaties zie je de kinderen uit zichzelf overgaan tot handelend spel. Jij kunt

daar mogelijk een ondersteunende impuls aan geven door er materialen als een plankje of trechter aan toe te voegen. Ook hier volg je het kind en vraag je na wat de bedoeling is, zonder het in te vullen voor het kind.

Boots de handelingen van het kind na, spiegel en geef woorden aan je handelen. Vul niet in voor het kind, maar volg. Het kinderhoofdje zit vol ideeën en dat wil je niet verstoren door hun plan met je eigen ideeën in te vullen. Ga in gesprek en stel indien nodig geïnteresseerde vragen.

“Wat zeg je, wil je weten hoe de dieren op het land kunnen blijven, zonder natte voeten te krijgen?... Waar denk je aan? ... Een brug of een plankje? Eens even kijken hoe we dit kunnen maken.” Volg, kijk en denk mee naar oplossingen door vragen te stellen waardoor kinderen actief gaan denken en handelen. Zou het helpen als we ...? Of denk je dat het zo blijft staan of stevig genoeg is? Hoe kunnen we het verstevigen?

Ontwerp de inrichting van de sensorische tafel samen met de kinderen. Kinderen worden eigenaar van het materiaal en worden aangezet om hierover mee te denken, dit werkt enorm motiverend.

3

SYMBOLISCH SPEL

In een later stadium kunnen de kinderen meer symbolisch spel spelen met bijvoorbeeld dieren of auto's of keukengereedschappen en potjes. Probeer bij je thema of prentenboekverhaal de sensorische tafel aan te passen. Betrek deze hoek erbij! Het is een gemiste kans als de zand- of watertafel eigenlijk maar twee keer per jaar verandert: in de zomer is het de watertafel en de rest van het jaar komt hetzelfde krat met zandspulle-

tjes tevoorschijn in de zandtafel. Het gaat om het proces, om het spel en dat is heel betekenisvol. Het kan gebeuren dat de materialen in de zandtafel of op de Tuff Tray door elkaar gaan of op de grond terechtkomen. Dat hoort erbij.

Er is van alles mogelijk in de Tuff Tray, zand- of watertafel. Net als bij een vertel-tafel kun je de materialen die bijvoorbeeld passen bij het boek “Wij gaan op berenjacht” (van Michael Rosen) ook prima in de zandtafel laten uitspelen. Bij een thema zoals ‘onderwaterwereld’ zorg je samen met de kinderen voor onderwaterdieren, beplanting, steentjes, schelpen of juist ijsschotsen van echt ijs of piepschuim. In de herfstperiode zorg je voor herfstmaterialen en kabouters met kleine kruiwagens en schepjes bijvoorbeeld. Heb je geen babybadje? De babypoppen kunnen ook in lauw warm water met sop in de watertafel gewassen worden. Je kunt eindeloos variëren.

Spelen met sensorisch materiaal geeft veel plezier, kinderen vinden het fijn en het geeft ontspanning. Het geeft veel mogelijkheden in het ontdekken van materialen en spelvormen. En het stimuleert interactie tussen de professional en het kind en tussen kinderen onderling. ◀

Over de auteur

Silvana Herben is specialist Jonge kind en werkzaam als docent bij InHolland.